թեան պարտականութիւնը։ Մինիստրների խորհրդի՝ յիշեալ արձանագրութիւնը դեկտեմբերի 7-ին Բարձրագոյն հաստատուած է։

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Ներքին գործերի մինիստրութիւնը յանձնարարել է Սամարայի նահանգապետի կարգադրութեան 400,000 ր. նահանգի ազգաբնակութեան սերմացու մատակարարելու համար։

1913 թուի յունուարի 1-ից գործածութեան մէջ են մտցնում փոստային մարկաներ, որոնց վրայ Բարձրագոյն թոյլտուութեամբ նկարուած են Նորին Կայսերական Մեծութեան և Թագաւորող Տան մի քանի թագաւորների պատկերները, նոյնպէս և պատմական շինութիւնների նկարներ։ Այժմեան փոստային մարկաներ և փոստային այլ նշաններ, որոնք հրատարակուած են 1907 և 1908 թ. թ. կը վաճառուեն նորերի հետ միաժամանակ մինչև նրանց պաշարի սպառումը։

—

ՄՈՍԿՒԱ.—Մամուլի գործերի կոմիտէն արգելք է դրել „Русское Слово»-ի № 287 վրայ Իլիոդորի նամակը տպելու համար։

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. — Համապատասխան զինուորական այլ ակադեմիաների Բարձրագոյնս հրամայուած է ենթարկել զինուորա-բժշկական ակադեմիան զինուորա-սանիտարական տեսչին, իրաւունք տալով նրան մշակել ակադեմիայի վերաքննել կանոնադրութեան մի նախագիծ նոր հիմունքների վրայ, որոնք հաւանութիւն են գտել զինուորական խորհրդի կողմից 1911 թուի դեկտեմբերի 30-ին։

—

ԳՐՈԶՆԻՑ.—Զօրսօրեայ դատավարութիւնից յետոյ Զելիմխանի յարձակման գործի մասին ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրութեան ինժեներական յանձնաժողովի վրայ, երբ սպանուեցին ինժեներ Օբլովսկին, կոնտրոլի պաշտօնեայ Վորչենկո, ռոտմիստր Դոլիձէ և 10 ձիաւորներ, զինուորա-շրջանային դատարանը դատապարտեց երկու աւազակի մահապատժի, երեքին վեցամեայ տաժանակիր աշխատանքի. երեքը արդարացուած են։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

(Պ. Հ. Գ.)

ԹՈՒՐՔ.—Ազգաբնակութեան բոլոր դասակարգի ժողովներում որոշուած է հեռագրով դիմել մինիստրների կաբինէտին պահանջելով երկրի կառավարութիւնը յանձնել Սաադ-ուդ-դովլէին, սպառնալով հակառակ դէպքում չը հպատակուել բախտիարներին։

— Տեղացի հայերը հեռագրով դիմել են Բեռլինի դաշնագրութիւնը ստորագրող վեց պետութիւններին, խնդրելով ռեֆորմներ մտցնել Տաճկահայաստանում։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Թեմիս ժամանակաւոր կառավարիչ Եփրեմ եպիսկոպոսը ստացել է հետևեալ կոնդակը, որ մենք տպագրում ենք ի նկատի ունենալով նրա հասարակական նշանակութիւնը

Գէորգ ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի եւ անհասանելի կամօքն Աստուծոյ Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթուղիկոս Ամենայն Հայոց Ծայրագոյն Պատրիարք Համազգական Նախամեծար Աթոռոյ Առաքելական Մայր Եկեղեցւոյ Սրբոյ Կաթուղիկէ Էջմիածնի

—

Գերապատիւ ժամանակաւոր կառավարչին Թեմին Հայոց Վրաստանի և և Իմերէթի տ. Եփրեմ եպիսկոպոսի՝ հարազատի Մայր Աթոռոյս ողջոյն և օրհնութիւն Հայրապետական։

Վասն յաւերժացուցանելոյ զմեծ յոբելեան 1500-ամեայ գիւտի տառից Հայոց և 400 ամեայ Հայ տպագրութեան Մեք անհրաժեշտ վարկաք նախապէս դիմել առ Տ. Փոխարքայն Կովկասու և խնդրել զարտօնութիւն ժողովարարութեան կամաւոր նուիրատւութեանց յանուն դպրոցական դրամագլխոյ (ֆոնդի) յօգուտ եկեղեցական-ծխական դպրոցաց մերոց։ Նորին պայծառափայլութիւն Տ. Փոխարքայն ետ իրաւունս ժողովելոյ յընթացս միոյ ամի զնուէրս ի սահմանս Փոխարքայութեան իւրոյ վասն այդր նպատակի։

Քաջայայտ է Գերապատւութեան Ձերում, որպէս և սիրելի ժողովրդեանս, զի եկեղեցական-ծխական դպրոցք մեր կան տնտեսապէս յանմխիթար վիճակի, ուստի անհրաժեշտ է առանց յապաղման ապահովել զգոյութիւն չքաւոր դպրոցաց մերոց, բանալ զնորս յայնոսիկ գիւղօրայս, հասարակութիւնք որոց ի խաւարի կան և ի տգիտութեան, զրկեալ խապառ ի փրկարար լուսոյ քաղաքակրթութեան։ Առ ի դարմանել և բուժել զմահաբեր վէրս տգիտութեան հայ ժողովրդեան մերոյ սիրելւոյ և առ ի բազմացուցանել զազգային կրթարանս, որք են գլխաւոր ազդակք զարգացման մայրենի լեզուի և գրականութեան և միանգամայն գոյութեան ազգիս, այսու Հայրապետական Կոնդակաւ Մերով պատուէր տամք Գերապատւութեանդ՝ փութով կազմակերպել ընդ նախագահութեամբ Ձերով ի ձեռնհաս և ի հեղինակաւոր անձանց Թեմական Յանձնաժողով և ամենայն եռանդեամբ սկիզբն առնել ժողովարարութեան յամենայն քաղաքս և ի գեօղս թեմիդ ի ձեռն տեղական մասնաժողովոց։ Զնուէրս տալ արձանագրել կանոնաւորութեամբ ի տումարս և ի ցուցակս, յղելով առ ձեզ ի Սինոդէ Ս. Էջմիածնի և զամենայն ժողովեալ դրամս առաքել ի նոյն Սինոդն։

Բարոյական և ազգային պարտիք են ամենայն գիտակից անձանց, եկեղեցական—ծխական հոգաբարձութեանց և ուսուցչական մարմնոյ դպրոցաց մերոց՝ լինել աջակից և նպաստող և աշխատել ամենայն արիաջանութեամբ վասն յաջողութեան դպրոցական դրամագլխոյ (ֆոնդի)։

Լիայոյս եմք, զի ամենեքեան, որք ըմբռնեն զօգուտն և զշահս եկեղեցական-ծխական դպրոցաց մերոց և գործեն վասն մտաւոր-բարոյական յառաջդիմութեան ազգիս, օժանդակեսցեն ազգօգուտ ձեռնարկութեանս այսմիկ ի յաւերժացումն Մեծի Յոբելեանի։

Օրհնեմք զհամայն ազգն Հայոց և մաղթեմք ի Տեառնէ զբարգաւաճումն և զբազմացումն կրթական հաստատութեանց մերոց յերջանկութիւն և ի քաղաքակրթութիւն ազգիս։

Ողջ լերուք, զօրացեալ շնորհօք Ս. Հոգւոյն և օրհնեալ ի մէնջ, ամէն։

ԳԷՈՐԳ Ե.
ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ի 25-Ն Նոյեմբերի 1912 ամի ըստ տոմարի ՌՅԿԲ. Հայրապետութեան Մերում Ա. ամի յԱրարատեան Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի, ի Վաղարշապատ.
Թ. 1665

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ ԲԱՄԲԱԿԱԲՈՒԾՈՒԹԻՒՆԸ

—

Մոսկուայի բորսային կոմիտէի յանձնաժողովում բորսային կոմիտէի քարտուղար Վ. Ի. Մասալսկին կարդացել է մի շատ հետաքրքիր դեկուցում Անդրկովկասի բամբակաբուծութեան մասին։

1911 թուին բամբակի մշակութեան տակ գտնուել է Անդրկովկասում 125,000 դեսեատին հող, որը տուել է 1,815,000 փութ մաքուր բամբակ, չնայած այդ տարուայ օդերևոյթաբանական աննպաստ պայմանների, որոնց պատճառով բամբակը 400,000 փութով պակաս բերք տուեց։ Բամբակի մշակութեան տակ գտնուող հողի տարածութեամբ, նոյնպէս և ստացուած մաքուր բամբակի քանակով առաջին տեղը բռնում է Գանձակի նահանգը, որտեղ մշակուած հողի տարածութիւնը հաւասար էր 53,000 դեսեատինի, իսկ բամբակի ամբողջ բերքը 746 000 փութի։ Անդրկովկասի բամբակաբուծութեան ամենահնագոյն ռայոնում—Երևանեան նահանգում — բամբակի ցանքսով բռնած է եղել միմիայն 40,400 դես., իսկ բերք եղել է միայն 670 000 փութ։ Բագուի նահանգում բամբակի ցանքսի տակ եղել է 23,000 դես., որը տուել է 309,000 փութ մաքուր բամբակ։

Վերջապէս բամբակաբուծութեան մէջ խոշոր դեր չկատարող երկու նահանգներում—Թիֆլիզի և Քութայիսի—բամբակի մշակման ամբողջ տարածութիւնը եղել է՝ առաջինում—5,000 դես., իսկ երկրորդում 2.750 դես., իսկ բամբակի բերքը եղել է 68,000 փութ և 22,000 փութ։ Անդրկովկասի ջրաբաշխութեան տեսչութեան հաշուով բամբակաբուծութեան համար կարելի է Արաքսի և Քուռ ա-գետ ջրերով ոռոգել 263,000 դեսեատին նոր հողեր, որոնք կարող են տալ մօտ 4,5 միլլիոն փութ մաքուր բամբակ։ Այդպիսով ապագայում բամբակի ցանքսերի տակ գտնուող հողերի տարածութիւնը կարելի է հասցնել Անդրկովկասում մինչև 388,000 դես., իսկ բամբակի հունձը հաշուելով բերքի բարձրացման հնարաւորութիւնը—կարող է հասնել 6 միլլիոն փութ մաքուր բամբակի։

Անդրկովկասի բամբակագործութեան զարգացման մէջ նկատւում են երկու հակառակ հոսանք. մինչդեռ Անդրկովկասի հնագոյն ռայոնում—Երևանի նահանգում — բամբակագործութեան գործը աչքի է ընկնում ապակենտ-